

De verdwenen boerderijen van Súdwest-Fryslân

Inhoud

Inleiding	3
De Ryp 3 Greonterp.....	4
Folsgearsterleane 15, Fols gare	4
Fols gare 43, Fols gare.....	4
Ridderdijk 8, Hartwerd.....	4
Ottenbuursterlaan 1, Zurich.....	4
Groot Tinga 1, Sneek.....	4
Hartwerdervaart 1, Bolsward	4
Baenspaed 18, Workum.....	4
Pasfeardyk 6, Loënga	4
Andere verdwenen boerderijen in Súdwest-Fryslân.....	4

Inleiding

In het zuidwesten van de provincie Friesland staan honderden boerderijen. Dat was vroeger ook al zo. In de zeventiende- en achttiende eeuw waren de kop-hals-romp boerderijen zeer in trek. In de negentiende eeuw verschoof de focus naar de stelpboerderij. Helaas zijn in de loop van de jaren ook veel oude zathes verdwenen. Ze brandden af of werden vervangen door nieuwbouw. Daarmee gingen niet alleen mooie bouwwerken verloren, maar in veel gevallen ook prachtige interieurelementen. Gelukkig houden archiefstukken bij het Gemeentearchief Súdwest-Fryslân de herinnering levend. Denk aan foto's en bouwtekeningen. In dit boekje worden een aantal van deze verdwenen boerderijen uitgelicht. Daarnaast is er een kaart bij gemaakt, waarop een aanzienlijk deel van de verdwenen boerderijen in Súdwest-Fryslân wordt weergegeven. Met behulp van de kadastrale archieven zijn op de kaart, voor zover dat mogelijk was, ook de jaren van afbraak genoteerd. De kaart is [hier](#) te vinden.

Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Bolsward, mei 2024

De Ryp 3 Greonterp

Aan de Ryp 3 in Greonterp staat op een prachtige locatie tussen Het Vliet, het Sipkemeer en de Oudegaasterbrekken deze deels ingestorte boerderij. De ruïne is makkelijk te zien vanaf het naastgelegen fietspad. Al jaren trekt het vervallen bouwwerk de aandacht van voorbijgangers, die zich afvragen wat het verhaal is van deze verlaten zathe. Naast de boerderij staat een ligboxstal, die nog relatief intact lijkt te zijn. Het is een stille getuige van een ooit levendig boerenbedrijf.

Sandfirderrijp onder Blauwhuis.

Notaris N. L. J. BRUINSMA te Bolsward, zal op donderdag 9 mei 1968, 's morgens 9.30 uur ten huize en ten verzoeke van de heer Sj. Hijlkema te Sandfirderrijp onder Blauwhuis bij boelgoed à contant verkopen:

A. Een uitmuntend beslag stamboekvee, ingeschr. in het FRS met gem. bijna 80 punten, tbc- en abortusvrij en ingeënt tegen mond- en klauwzeer, best. uit: 42 melke koeien en rieren, 12 pinken en 18 kalveren.

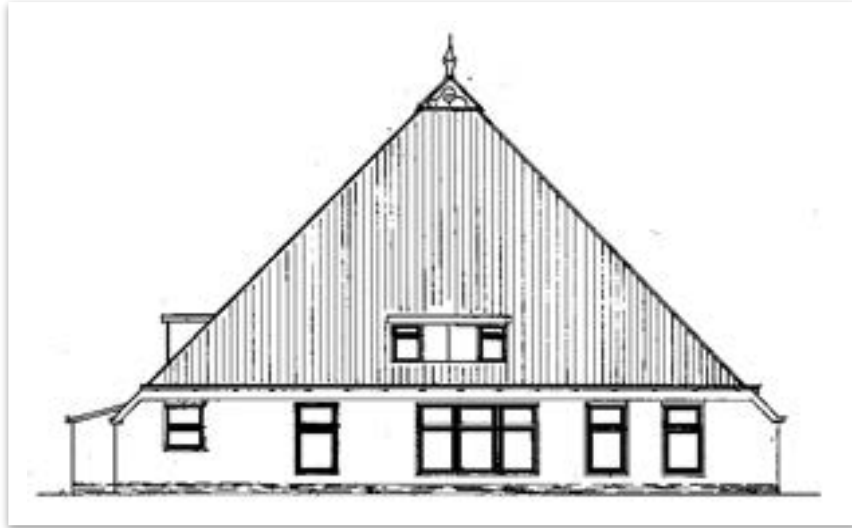
Gem. prod. 1967-'68: 4670-4,31-201-293-3.49.

B. Boerenreeuw, als: 2 luchtbandenwagens, transporteur „Mietra” 8 meter, gierpomp, giertank, mestplanken, kunstmest-pendelstrooier „Vicon”, mestschudder „Lippe”, olietank plus pomp, 2 melkmachineapp. „Westfalia” enz.

Bezichtiging op maandag 6 mei a.s. van 10—15 uur en op de verkoopdag.

Het schilderij links toont De Ryp 3 in betere tijden, gezien vanaf Het Vliet. Het werd geschilderd door Gerben Rypma (1878–1963), die opgroeide in de Sandfirderrijp. Dit is de oude benaming van het gebied waarin de boerderij staat. De Ryp 3 is een zogeheten ‘stelpboerderij’. Dit type was vooral in de tweede helft van de negentiende eeuw populair. Eerder stond op deze plek ook al een zathe, die reeds wordt genoemd in achttiende- eeuwse floreenkohieren (een type belastingkohier uit die periode). De boerderij is meer dan 150 jaar eigendom geweest van de familie Rijpma, die al in 1818 als eigenaren worden vermeld. De familie heeft de zathe ook lange tijd zelf bewoond. In 1933 werd besloten om de boerderij te verpachten aan de familie Hijlkema. In de periode Hijlkema raakte de boerderij bij velen bekend door de katholieke zeilschool Vinea Domini. Deze vestigde zich in 1960 op het terrein en werd aldaar officieel geopend door de burgemeester van Wymbritseradeel. De gebouwen van de zeilschool bestonden uit een drietal noodwoningen. Deze waren vanuit de Noordoostpolder naar de Hijlkema–boerderij gebracht en op een aangrenzend stuk weiland geplaatst. De zeilschool werd een doorslaand succes. Ieder jaar bezochten honderden jongeren het terrein. De familie Hijlkema woonde tot 1968 op de boerderij. Boer Hijlkema liet dat jaar zowel zijn vee als landbouwbenodigdheden verkopen door notaris Bruinsma uit Bolsward. Zie daarvoor het krantenartikel links. De nieuwe bewoners waren opnieuw leden van de familie Rijpma.

De familie Rijpma breidde de rundveehouderij in de jaren '70 uit met een ligboxstal en silo. Links staat een tekening van de boerderij uit 1979, toen het dak werd voorzien van twee dakkapellen. Vanaf 1988 werd de boerderij bewoond door een andere familie, die hier in ieder geval eind jaren '90 nog actief was met de rundveehouderij. Uit de archiefstukken valt niet op te maken wanneer het pand precies is verlaten. Het meest recente document dateert van 1997. De zeilschool organiseerde tot 2002 zeilkampen op deze plek. De gebouwen staan er nog steeds, maar zijn net als de naastgelegen zathe in verval geraakt. Links- en rechtsonder staan foto's van de boerderij uit 2010, afkomstig van *Google Streetview*. Het dak was toen nog intact. Anno 2024 is deze vrijwel volledig ingestort.

Folsgearsterleane 15, Fols gare

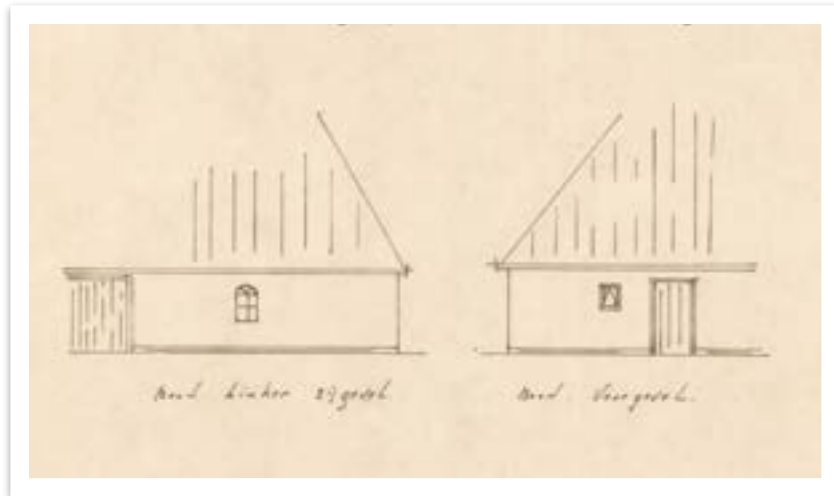
Naast de A7 bij Sneek ligt het dorp Fols gare. Wie vanuit het dorp de Fols gearsterleane op loopt, komt een lange oprijlaan tegen die naar niets leidt. Althans, zo lijkt het. Van bovenaf is te zien dat op dit grondstuk iets moet hebben gestaan.

Vroeger werd de weg naar de Folsgearsterleane 15 ook wel de ‘reade leane’ (rode laan) genoemd. Dit vanwege de kapotte rode dakpannen die lange tijd dienden als verharding van het pad. Aan het einde van de weg stond een in 1865 gebouwde kop-hals-romp boerderij (foto linksboven). Daarvoor stond op deze plek ook al een zathe, die in 1864 werd afgebroken. De nieuwe boerderij kwam in 1871 in handen van de familie Abma. Zij woonden hier ook, met uitzondering van de periode 1910–1921, toen het achtereenvolgens werd verhuurd aan de families Kooistra en Hiemstra. Na 1921 volgden diverse uitbreidingen. Onder andere een aanbouw in 1948, een ligboxstal in 1975 en een jongveestal in 1996. In 2000 werd het perceel gekocht door de gemeente Sneek, vanwege de bouw van de zuidelijke ringweg van Sneek. De laatste Abma verliet de boerderij in de winter van 2001. De zathe is 130 jaar in het bezit van de familie geweest. Deze heeft na het vertrek van de Abma’s nog zeven jaar leeg gestaan (linksonder een luchtfoto van het terrein uit 2005). In die periode ging de boerderij door vandalisme en blootstelling aan de weerslementen hard achteruit. Een kapschuur werd verwoest door brand. In 2008 werden de overwoekerde boerderij en bijbehorende stallen afgebroken. Nu herinneren alleen de bomen en het omringende grachtje nog aan de Abma pleats. De ringweg heeft het perceel uiteindelijk niet doorkruist en ligt op enkele tientallen meters afstand van het voormalige erf.

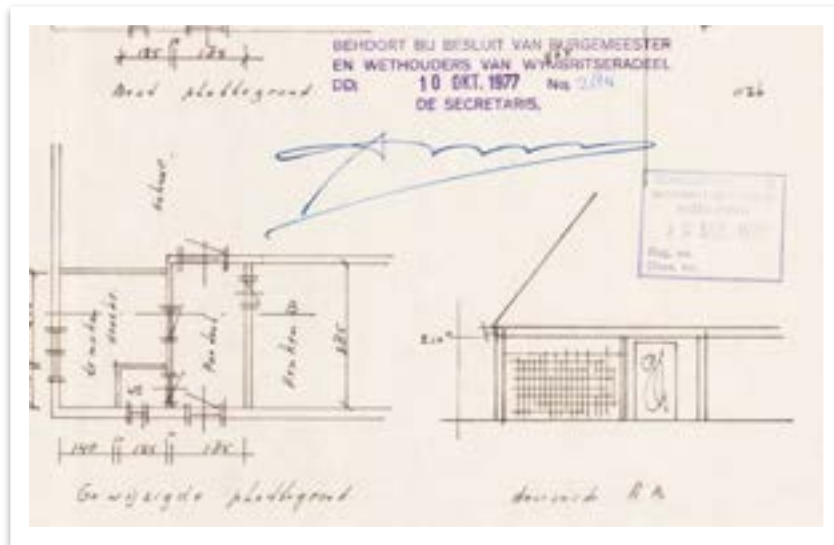

Linksboven- en onder:

Fragmente van een tekening van de boerderij, afkomstig uit het jaar 1977. De tekening is te vinden in het archief van de voormalige gemeente Wymbritseradeel.

Rechtsonder:

Uitzicht op het erf van de voormalige Abma pleats aan de Folsgearsterleane 15, jaar 2010.

Folsgare 43, Folsgare

Ten zuiden van het dorp Folsgare ligt ver in het land deze terp, omringd door bomen. De terp blijkt een naam te hebben: Strûpenkeal. Ook op deze plek stond ooit een boerderij. Het pad dat naar de boerderij loopt is bijna niet meer te zien, en ook het oude adres geeft aan dat het een hele tijd geleden moet zijn geweest.

Op de foto's is de boerderij te zien die ooit op de terp Strûpenkeal stond. Het was een negentiende-eeuwse stelpboerderij, die voor het grootste gedeelte van die eeuw (circa 1809–1888) eigendom was van de familie Abma. Zij woonden ook op deze zathe. De betekenis van de naam 'Strûpenkeal' is al jaren een punt van discussie. De boerderij Strûpenkeal lag afgelegen. Het was alleen te bereiken via een lang pad door de weilanden, of via het water. Vlakbij, aan de opvaart, heeft lange tijd een molen gestaan. In 1889 kocht notaris Wigger Arnoldus Peereboom uit Bolsward de boerderij. In de periode dat hij eigenaar was (tot 1920) verpachtte hij deze aan onder andere de familie Cnossen. De foto linksboven toont de boerderij in 1905. In 1920 brak het tijdperk van de families Boschma/Van der Velde aan op Strûpenkeal. In 1973, toen Boukje van der Velde met haar man en kinderen op de boerderij woonde, sloeg het noodlot toe. "Boerderij in Fols gare volledig uitgebrand" kopte het Sneeker Nieuwsblad op 18 juli van dat jaar. Door hooibroei werd Strûpenkeal volledig in de as gelegd. De vlammen grepen zo snel om zich heen, dat bijna niets uit het pand kon worden gered. Sindsdien herinnert alleen een lege terp omringd door bomen aan de eens zo prachtige boerderij. Begin 21^e eeuw is een groot deel van de grond gekocht door de voormalige gemeente Sneek (opgegaan in de gemeente Súdwest-Fryslân), voor de bouw van het industrieterrein Hemmen III.

Ridderdijk 8, Hartwerd

Wie over de A7 van Sneek naar Bolsward rijdt, ziet aan de rechterkant een bouwvallige boerderij met grote gaten in het dak. Het geraamte van de schuur heeft iets spookachtigs. De omliggende gebouwen zijn nog in gebruik als melkveehouderij, maar de oude zathe ernaast staat bijna op instorten. Het zal niet lang meer duren, of ook deze oude boerderij zal nog slechts een herinnering zijn.

De boerderij aan de Ridderdijk 8 werd in 1868 gebouwd, in opdracht van Onno Petrus de Hoop (1818–1879). Hij was de toenmalige eigenaar van het weiland waarop de zathe verrees. De Hoop woonde in Franeker, was daar lid van de kerkraad van de doopsgezinde kerk, en handelde veel in vastgoed. De boerderij is van het type kop–hals–romp en bestaat uit een huis dat verbonden is met de schuur. De Hoop overleed in 1879. Zijn kinderen kregen de boerderij aan de Ridderdijk, die tot 1912 in de familie bleef. Toen kwam de zathe in handen van het weeshuis van Bolsward. Vroeger was het adres van deze boerderij Snekerweg 2 in Hartwerd, niet te verwarren met Snekerweg 2 in Bolsward, dat enige tijd verbonden was aan Hotel de Groene Weide. Het weeshuis verpachtte de boerderij en een reeks bijbehorende weilanden. In stukken uit het weeshuisarchief wordt de boerderij ook wel aangeduid als ‘de sate en landen Zijns’ . De pachters moesten ook zorg dragen voor het onderhoud van een polderkade langs de Hartwerdervaart. In 1980 verkocht het weeshuis de boerderij aan de toenmalige bewoner; een veehouder die er al meer dan 25 jaar woonde. Anno 2024 is de Ridderdijk 8 niet veel meer dan een ruïne.

Ottenbuursterlaan 1, Zurich

Aan de Ottenbuursterlaan 1 in Zurich staat nu een modern woonhuis met stallen. Daarvoor stond hier een stelpboerderij, die eind jaren ' 80 in vlammen opging. Er bleef niks van de boerderij over, maar foto's en bouwtekeningen uit het archief van de voormalige gemeente Wûnseradiel houden de herinnering in stand.

De stelpboerderij die voorheen aan de Ottenbuursterlaan 1 te Zurich stond werd in 1925 gebouwd. De architect was J. Roosjen uit Zurich. De bijna honderd jaar oude bouwtekening is nog aanwezig bij het Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, maar is in slechte staat. Het papier is zo dun geworden dat het bijna scheurt. De boerderij diende als vervanging van een eerdere zathe, die al voorkomt op een oude kaart uit 1832. Het in 1925 gebouwde pand was tot 1986 eigendom van de familie Smitstra en werd ook door hen bewoond. In de laatste paar jaar woonde de familie Geel op deze boerderij. Op 16 juli 1989 voltrok zich hier een ramp. De twee zoontjes van de boer speelden in de hooi-opslag met lucifers. Het stro dat er lag opgeslagen vatte razendsnel vlam. De boerderij brandde tot de grond toe af. Alle dieren werden op tijd in veiligheid gebracht en de melkstal bleef gespaard, maar de schade bedroeg alsnog ruim een half miljoen gulden. De brand in Zurich haalde de volgende dag zowel het regionale als het landelijke nieuws, met vermeldingen in het *NRC* en het *Nederlands dagblad*. De boerderij werd in 1990 vervangen door nieuwbouw.

Groot Tinga 1, Sneek

Een andere boerderij die tot de grond toe afbrandde was Groot Tinga in Sneek. Dit was echter geen ongeluk. De boerderij werd opzettelijk in brand gestoken, door niemand minder dan de brandweer zelf.

Groot Tinga vormde honderden jaren samen met de boerderij Klein Tinga het buurtschap Tinga. Omstreeks 1879 werd Groot Tinga herbouwd. De boerderij werd voor de afbraak decennia lang bewoond door de familie Van der Laan. Zowel Groot- als Klein Tinga waren een doorn in het oog van de gemeente Sneek. De zathes pasten niet in hun uitbreidingsplannen. De gemeente kocht Groot Tinga al in 1939. In mei 1971, toen de familie Van der Laan een ander heenkomen had gevonden, werd Groot Tinga door de brandweer in brand gestoken. Het werd gezien als de goedkoopste en snelste manier om het pand uit de weg te ruimen. Deze beslissing riep bij velen verontwaardiging op, zo beschreef het *Sneeker Nieuwsblad* in 1972. 'Enige tijd geleden kwamen er nogal wat emoties los toen de boerderij Groot Tinga aan het IJlster Binnenpad in de brand ging en het omringend geboomte gerooid. Een teken dat de mentaliteit aan het veranderen is en men het zo vanzelfsprekend niet meer vindt, mee te worden gevoerd in de lavastroom van als maar nieuwe buitenwijken.' Het was de bedoeling dat op de locatie van Groot Tinga deels woningen zouden komen. Het resterende deel zou beschikbaar blijven voor openbare bebouwing. Het perceel waarop Groot Tinga stond is echter nog decennia lang onbebouwd gebleven.

Hartwerdervaart 1, Bolsward

Ook in Bolsward moesten boerderijen wijken voor nieuwbouw. Waaronder de zathe Wijbrandi, die plaats moest maken voor de wijk Eekwerd I. Althans, dat was de bedoeling. Voordat het zover kwam brandde het pand af. Er is geen spoor meer te vinden van de boerderij, maar deze stond ter hoogte van De Dammen en De Tunen. In 1970 kwamen de restanten van het prachtige bouwwerk onder de sloophamer terecht.

Voor een groot deel van de negentiende eeuw was de boerderij die later bekend zou komen te staan als 'Wijbrandi' eigendom van de familie Hettinga. Vanaf 1917 tot 1940 was de boerderij in handen van de familie Popma. Zij woonden hier ook. Een oud bewoner van de familie zag kort voor de afbraak nog kans om foto's te maken van het pand. Het maakte toen al een enigszins vervallen indruk. Zowel de buitenkant als de binnenkant van de boerderij werden door de oud bewoner gefotografeerd. Het album wordt bewaard bij het Gemeentearchief Súdwest-Fryslân. Op de foto's is te zien dat de zathe werd omringd door hoge iepen. Naar de boerderij toe liep een kleine opvaart, die uitmondde in de Hartwerdervaart. Op het terrein was ook een tuin met fruitbomen te vinden, alsmede een groentetuin en zelfs een ooievaarsnest. Het was een schitterend aanblik. De gemeente Bolsward dacht daar anders over. Zij wilden uitbreiden. De boerderij stond in de weg en paste volgens de gemeente niet in het concept. In 1964 kocht de gemeente Bolsward de Wijbrandi pleats, die op dat moment al een aantal jaren werd bewoond door leden van de familie Wijbrandi. Eind jaren '60 werd de zathe nog korte tijd bewoond door de familie Witteveen. In 1970 viel uiteindelijk het doek voor de Wijbrandi boerderij.

Foto's die werden gemaakt door een oud-bewoner, vlak voordat het noodlot toesloeg. Het album maakt deel uit van een collectie van de familie Popma, die bij het Gemeentearchief Súdwest-Fryslân is ondergebracht. De foto boven toont de tuin van de boerderij, met uitzicht op de Martinikerk. De perenboom in het midden staat er eenzaam bij. De foto rechts toont de voordeur bij het bordes. Op deze deur waren paardenkopjes aangebracht.

Baenspaed 18, Workum

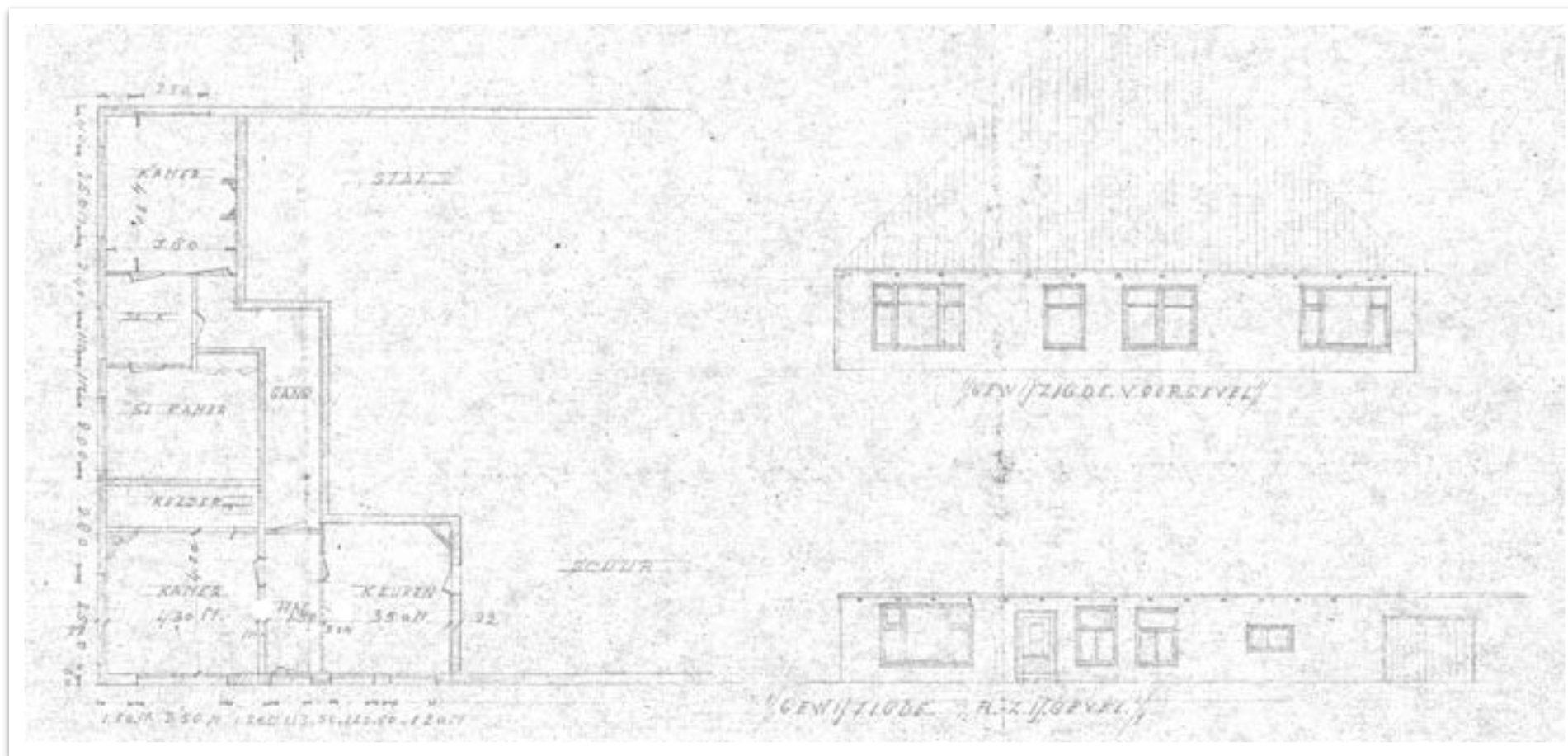
In Workum bevond zich nog niet zo heel lang geleden de boerderij 'Tomas Hof'. Deze lag aan de Burefeart. Het oude adres is Baenspaed 18. De geschiedenis van boerderij Tomas Hof gaat honderden jaren terug. Echter bedreigden nieuwbouwplannen ook in dit geval het bestaan van de boerderij. Begin deze eeuw moest het pand definitief wijken.

Begin achttiende eeuw bevond zich aan de Burefeart de boerderij ‘Thomas Jelles Hoff.’ Het was vernoemd naar Thomas Jelles uit Hindeloopen. Hij was jarenlang eigenaar van het pand. Het woord ‘hoff’ wijst op de grote boomgaard die naast de zathe lag. In 1769, toen het pand voorhet grootste gedeelte eigendom was van burgemeester Anne Clases, werd hier een nieuwe kop-hals-romp boerderij opgetrokken. Aan de muur kwamen twee gevelstenen te hangen met daarop de tekst ‘Tomas Hof anno 1769’ . De boerderij heeft in de decennia die volgden nog vele eigenaars en bewoners gekend. Langdurige bezitters waren onder meer dokter Simen Doedes Bruining, tot 1866, landbouwer Tjeerd Sjoerds Ybema, van 1866 tot 1886, veehouder Romke Wiersma, van 1923 tot 1947 en veehouder Bote de Boer van 1947 tot 1975. In 1960 is de boerderij verbouwd tot een stelp. Daarbij werd het voorhuis afgebroken, maar diens oude achttiende-eeuwse gevelstenen werden door de toenmalige eigenaar en bewoner Bote de Boer weer teruggeplaatst. In 1963 werden bij de boerderij nog opgravingen gedaan. Daaruit bleek dat op de plek van de Tomas Hof ooit een terp heeft gelegen, die in de periode 1000 tot circa 1450 reeds bewoond was. Er werden ook allerlei objecten opgegraven, waaronder aardewerk. De laatste bewoner van de Tomas Hof, Freerk Dooper, vertrok in 1999.

De Tomas Hof zoals deze eruit zag na de verbouwing in 1960, waarbij het oude voorhuis werd afgebroken. Daardoor werd de Tomas Hof een stelpboerderij. Bron: Gemeentearchief Súdwest-Fryslân

Pasfeardyk 6, Loënga

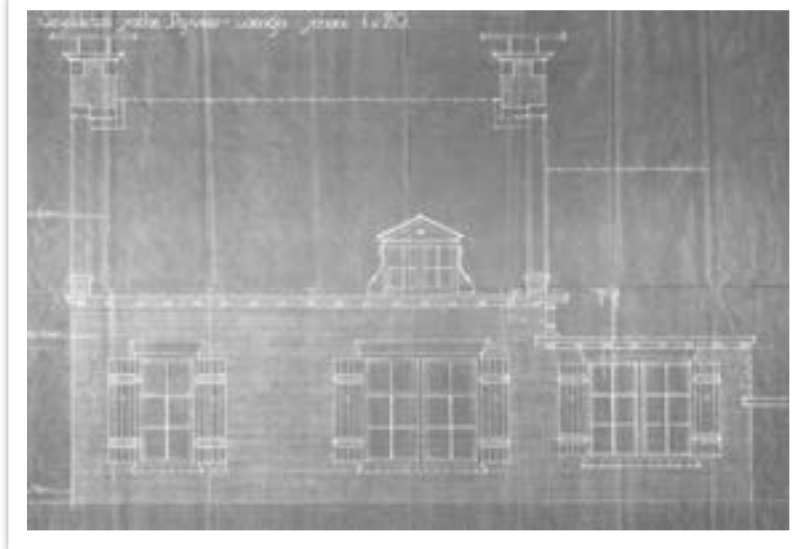
Aan de Pasfeardyk 6 te Loënga bevindt zich weliswaar nog een boerderij, maar deze werd voorafgegaan door een in het oog springende kop-hals-romp zathe. Deze werd, zowel vanwege het ontwerp als de locatie, genoemd als één van de mooiste van Friesland.

In 1819 kocht het Old Burger Weeshuis van Sneek een oude boerderij aan de huidige Pasfeardyk te Loënga, vlakbij Sneek. Ze lieten er in 1821 een nieuwe kop-hals-romp boerderij bouwen, waaraan de naam ‘Sathe Pasveer’ werd gegeven. Het was een opvallende boerderij. Dit had alles te maken met het rijkelijk gedecoreerde, wit gepleisterde voorhuis, waarop onder meer een grote gevelsteen was aangebracht. Op deze steen stonden twee weeskinderen en vier wapenschilden. Daaronder stond ‘Pasveer.’ In de loop van de jaren werden niet veel zaken veranderd aan de boerderij, behalve de schuur. Deze werd in 1871 vernieuwd. Het Fries Scheepvaart Museum heeft de tekeningen hiervan in de collectie. Het Old Burger Weeshuis verpachtte de boerderij door de jaren heen aan diverse personen. Waaronder de families Smeeding, van 1885 tot 1904, en vanaf 1904 diverse families Hoekstra. Het Gemeentearchief Súdwest-Fryslân bezit diverse stukken over de boerderij Pasveer. Onder meer tekeningen uit de periode 1870–1939, stukken betreffende het onderhoud en de verpachting, en documenten over landbouw-experimenten die hier werden gehouden. Ze maken deel uit van het archief van het Old Burger Weeshuis te Sneek, dat bij het gemeentearchief is ondergebracht. Zo bracht de toenmalige Minister van Landbouw en Visserij, L.N Deckers, in 1936 een bezoek aan de boerderij. Daar kreeg hij een rondleiding over het terrein en woonde hij enkele proefnemingen bij. Deze gingen onder meer over de Finse methode van inkuilen (het vacuüm bewaren van gemaaid gras). Ze werden door rijkslandbouwconsulent Brinkman van tekst en uitleg voorzien.

Twee jaar later kwam aan de Sathe Pasveer een tragisch einde. Het brandde op 5 oktober 1938 af. In het Sneeker Nieuwsblad werd hierover nog dezelfde dag een berichtje geschreven. ‘Hedenmorgen half twaalf is brand uitgebroken in de kapitale, uit 1821 daterende boerderij Pasveer [...], bewoond door den heer J. Hoekstra en eigendom van het Old Burger Weeshuis te Sneek. De brand - waarvan de oorzaak tot dusverre onbekend is, vermoedelijk hebben kinderen met vuur gespeeld - nam, voornamelijk door de zeer sterke Westenwind, spoedig een catastrophale vorm aan; de schuur en het achterhuis waren één vuurzee, zodat aan blussen niet te denken viel. [...] Het voorhuis, dat door een brandmuur van de rest van de boerderij is gescheiden, bleef gespaard, slechts de ruiten hiervan werden vernield. [...] Behouden bleef tenslotte het voorhuis en een, vrij van de boerderij staande, stal. [...] De thans afgebrande boerderij werd algemeen beschouwd als één van de fraaiste uit het begin van de vorige eeuw in Friesland.’ Nog dezelfde maand gaven de bestuurders van het Old Burger Weeshuis aan architect A. Witteveen opdracht tot het ontwerpen van een nieuwe kop-hals-romp van het Friese type. Deze boerderij zou ‘het stempel moeten dragen van de eenvoud, omdat deze het beste aanpast bij het Friese landschap.’ Aldus het Sneeker Nieuwsblad op 15 oktober 1938. De tekeningen hiernaast laten het beeld zien dat men destijds voor ogen had. Het project werd uitgevoerd door A. Hoekstra uit Sneek en J.C. Velding uit Buitenpost, die veel kennis had van boerderijenbouw. Bij de bouw verdwenen de melkkelder, de hoge vensters en de wit gepleisterde gevel. Voor de rest werd het voorgaande ontwerp grotendeels aangehouden.

Andere verdwenen boerderijen in Súdwest-Fryslân

De 19^e-eeuwse stelpboerderij 'Welgelegen' aan de Leeuwarderweg te Sneek, op de hoek van de Frittemaleane en de Sytsingawiersterleane. Het leegstaande pand werd in 1972 verwoest door brand. Vermoedelijk waren met vuur spelende kinderen de oorzaak.

De in 1828 gebouwde stelpboerderij 'Sperkhem' aan de Graaf Adolfstraat in Sneek. In 1961 werd de boerderij omwille van stadsuitbreiding afgebroken. Het was toen al erg in verval geraakt.

Een 19^e-eeuwse stelpboerderij aan de Littenserbuorren 7 vlakbij Wommels. Een boerderij waar velen mooie herinneringen aan hebben, zo blijkt uit de reacties bij een foto in de Facebook groep 'Wommels troch de tiid.' In 1988 is de boerderij vervangen voor een modern woonhuis.

Deze stelpboerderij stond op een prachtige locatie; aan het water bij de Galamadammen. Hier was tevens de zeilschool 'Allewibo' gevestigd. Een felle brand legde de boerderij in de nacht van 13 december 1985 in de as. De beheerder van de zeilschool kon op het nippertje uit de vlammenzee worden gered. De schade bedroeg een miljoen gulden. In 1986 werden de zwartgeblakerde restanten opgeruimd.

<- Foto links: Op de plek van deze boerderij aan de Meerweg 11 te Allingawier lag vroeger het Parregaastermeer. Dit grote meer werd in 1879 drooggelegd. In 1914 werd deze stelpboerderij gebouwd. In 2002 werd het pand afgebroken en vervangen door nieuwbouw.

Foto rechts ->: Een in 1879 gebouwde stelpboerderij aan de Paaldijk 4 te Burgwerd. De foto is eind jaren ' 80 gemaakt, vlak voordat de boerderij tegen de vlakte ging. In 1988 werd deze vervangen door nieuwbouw.

<- Foto links: Een in 1856 gebouwde stelpboerderij aan de Exmorrazijl 5 te Exmorra, niet lang voor de sloop. In 1995 werd dit pand vervangen door een moderne woning met stal.

Foto rechts ->: De plek waar deze zathe ooit stond, aan de Sotterumerdijk 15 te Cornwerd, wordt vandaag de dag nog veel bezocht. Het is namelijk de locatie van Manege Boeijenkamp. Deze boerderij werd in 1875 gebouwd, ter vervanging van een eerdere zathe, en in 1996 vervangen voor een modern woonhuis.

<- Foto links: Een prachtige stelpboerderij aan de Schwartzenbergweg 25 in Hichtum, die in 1919 werd gebouwd. In 1997 werd deze gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

Foto rechts ->: Aan de Teakelaan 4 te Pingjum stond deze kop-hals-romp boerderij. Op de gevel van het voorhuis stond het jaartal 1632. In 2017 kwam er een einde aan het bestaan van de oeroude zathe, die zich toen al in bouwvallige staat bevond.

C

<- Foto links: Deze 19^e-eeuwse stielboerderij aan de Filenserwei 6 te Schettens moest in 1995 het veld ruimen voor een nieuwbouw woning met stal.

Foto rechts ->: Deze boerderij aan de Mulierlaan 6 te Witmarsum werd in 1884 gebouwd ter vervanging van een eerdere zathe. Rond 2017 viel ook voor deze boerderij het doek, toen het werd vervangen door nieuwbouw.

Bronvermelding afbeeldingen:

- Satellietbeeld van De Ryp 3 te Greonterp, ontleend aan *Google Maps*
- Schilderij van Gerben Rijpma die de boerderij aan De Ryp 3 toont, afkomstig uit de flyer ‘Tentoonstelling Huizen met een verhaal.’ *Gerben Rypma Stifting Blauhús*
- Gemeentearchief Súdwest–Fryslân, Archief van de Leeuwarder Courant, ‘Belangrijk Boerenboelgoed,’ *Leeuwarder Courant*, 4 mei 1968.
- Gemeentearchief Súdwest–Fryslân, Archief van de gemeente Wymbritseradeel 1923–1983, Bouwarchief 1979, inv.nr. 24, Bouwvergunning voor het bouwen van een dakkapel aan De Ryp 3 in Greonterp.
- Screenshots van De Ryp 3 uit *Google Streetview*, opname uit november 2010.
- Satellietbeeld van Folsgearsterleane 15 te Folsgeare, ontleend aan *Google Maps*.
- Wietske Lycklama à Nijeholt, Foto van de voormalige boerderij Abma pleats, 2008.
- Gemeentearchief Súdwest–Fryslân, Archief van de gemeente Wymbritseradeel 1984–2010, Luchtfoto uit het verslag brand Folsgearsterleane 15, 2005.
- Screenshot van Folsgearsterleane 15 uit *Google Streetview*, opname uit oktober 2010.
- Gemeentearchief Súdwest–Fryslân, Archief van de gemeente Wymbritseradeel 1923–1983, Bouwarchief 1977, inv.nr. 284, Bouwvergunning voor het bouwen van een douche aan de Folsgearsterleane 15 in Folsgeare.
- Onbekende fotograaf, De boerderij Strûpenkeal op de terp zoals deze er voor de brand in 1973 uitzag, gezien vanaf Ald Rien. Afkomstig van de pagina ‘Abma pleats en Strûpenkeal in Landschapspark Folsgeare.’ <https://wietskelycklamaanijeholt.nl/kunstprojecten/landschapspark-folsgeare/>
- Uit het artikel: ‘Strûpenkeal 1905–1951’, Wietske Lycklama à Nijeholt, in de *Subjectieve Atlas van Fryslân*.
- Satellietbeeld van Ridderdijk 8 te Hartwerd, ontleend aan *Google Maps*.
- Onbekende fotograaf, Foto’s van Ridderdijk 8, 22 september 2021, afkomstig uit milieustukken van Ridderdijk 8 te Hartwerd, Gemeentearchief Súdwest–Fryslân.
- Onbekende fotograaf, Snekerweg 2 te Hartwerd, omstreeks jaren ’70, afkomstig uit het fotoalbum ‘Boerderijen in de gemeente Wûnseradiel: dorp Hartwerd,’ Gemeentearchief Súdwest–Fryslân.
- Satellietbeeld van Ottenbuursterlaan 1 te Zurich, ontleend aan *Google Maps*.
- Tsjeard Gietema, Foto van de boerderij aan de Ottenbuursterlaan 1 te Zurich, omstreeks jaren 70/80, afkomstig uit het fotoalbum ‘Boerderijen in de gemeente Wûnseradiel: dorp Zurich,’ Gemeentearchief Súdwest–Fryslân.
- Uit het artikel ‘Brand verwoest boerderij in Zurich,’ *Leeuwarder Courant*, 17 juli 1989.
- Satellietbeeld van Groot Tinga 1 te Sneek, ontleend aan *Google Maps*.
- ‘Ruim honderd jaar oude gebouw is sta in de weg in uitbreidingsplan,’ *Sneeker Nieuwsblad*, 13 mei 1971.
- Satellietbeeld van Eekwerd I in Bolsward, ontleend aan *Google Maps*.

- Diverse foto's uit het album dat deel uit maakt van het familiearchief Popma, ondergebracht bij het Gemeentearchief Súdwest-Fryslân.
- Sattelietbeeld van Bolswarderweg 4 in Exmorra, ontleend aan *Google Maps*.
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de gemeente Wonseradeel 1923–2010, bouwarchief 1923, inv.nr. 2112, Gedeeltelijke verbouwing van een boerderij.
- Sattelietbeeld van de Thomashof in Workum, ontleend aan *Google Maps*.
- 'De sate "Tomas Hof" te Warkum' door Museum Warkums Erfskip, <http://www.warkumserfskip.nl/id70.htm>
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de gemeente Wonseradeel 1923–2010, bouwarchief 1959, inv.nr. 1111, Verbouw van een boerderij.
- Fotoarchief Sneek, gedigitaliseerd in de Beeldbank van Cultuurhistorisch Centrum de Tiid, foto van boerderij Pasveer te Loënga
- 'De Nieuwe O.B.W Boerderij "Pasveer" , ' *Sneeker Nieuwsblad*, 29 april 1939
- Bouwtekening van de O.B.W boerderij te Loënga, 1939, Fries Scheepvaart Museum
- Bouwtekening van de O.B.W boerderij te Loënga: nieuwe schuur, 1870, Fries Scheepvaart Museum
- Fotoarchief Sneek, gedigitaliseerd in de Beeldbank van Cultuurhistorisch Centrum de Tiid, foto's van boerderij Welgelegen te Sneek
- Fotoarchief Sneek, gedigitaliseerd in de Beeldbank van Cultuurhistorisch Centrum de Tiid, foto van boerderij Sperkhem te Sneek
- Fotoarchief Littenseradiel, gedigitaliseerd in de Beeldbank van Cultuurhistorisch Centrum de Tiid, foto's van de boerderij Littenserbuorren 7 te Wommels
- Foto's van de boerderij Galamadammen 2, <https://historisch.koudum.nl/index.php/straten-en-buurtjes/galamadammen/galamadammen-2-boerderij>
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de Gemeente Wonseradeel 1923–2010, Fotocollectie van boerderijen in Wûnseradiel door Tsjearde Gietema 1985–1990, Meerweg 11 Allingawier
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de Gemeente Wonseradeel 1923–2010, Fotocollectie van boerderijen in Wûnseradiel door Tsjearde Gietema 1985–1990, Paaldijk 4 Burgwerd
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de Gemeente Wonseradeel 1923–2010, Fotocollectie van boerderijen in Wûnseradiel door Tsjearde Gietema 1985–1990, Exmorrazijl 5 Exmorra
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de Gemeente Wonseradeel 1923–2010, Fotocollectie van boerderijen in Wûnseradiel door Tsjearde Gietema 1985–1990, Schwartzenbergweg 25 Hichtum
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de Gemeente Wonseradeel 1923–2010, Fotocollectie van boerderijen in Wûnseradiel door Tsjearde Gietema 1985–1990, Taekelaan 4 Pingjum
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de Gemeente Wonseradeel 1923–2010, Fotocollectie van boerderijen in Wûnseradiel door Tsjearde Gietema 1985–1990, Filenserwei 6 Schettens

Bronvermelding tekst

De Ryp 3, Greonterp

- Gemeentearchief Súdwest–Fryslân, Archief van de gemeente Wymbritseradeel 1816–1922, inv.nr. 1096 en 1098, Floreenkohieren 1818 en 1828.
- Katholiek zeilinstructiekamp geopend,’ *Friese koerier: onafhankelijk dagblad voor Friesland en aangrenzende gebieden*, 3 juni 1960.
- Gemeentearchief Súdwest–Fryslân, Archief van de gemeente Wymbritseradeel 1984–2010, Milieustukken De Ryp 3.
- Gemeentearchief Súdwest–Fryslân, Archief van de gemeente Wymbritseradeel 1923–1983, inv.nr. 1046, Woningkaart De Ryp 3, Greonterp.
- Gemeentearchief Súdwest–Fryslân, Archief van de gemeente Wymbritseradeel 1923–1983, inv.nr. 2185, Zeilschool van Vinea Domini, 1963–1978, Uitnodiging voor de opening van zeilschool Vinea Domini, mei 1960.
- ‘Zeilschool, de plezierigste school!’ in *SDZ*, nummer 7, september 2021.

Folsgearsterleane 15, Fols gare

- Wytske Heida, ‘Gerben Willem Abma,’ in *Dorpscanon van Folsgeare*.
- Wytske Heida, ‘Folsgearsterleane 15,’ in *Dorpscanon van Fols gare*.
- Gemeentearchief Súdwest–Fryslân, Archief van de gemeente Wymbritseradeel 1984–2010, Historische bodeminformatie Folsgearsterleane 15, 2007.

Fols gare 43, Fols gare

- ‘Boerderij in Fols gare volledig uitgebrand,’ *Sneeker Nieuwsblad*, 18 juli 1973.
- Wietske Lycklama à Nijeholt ‘Strûpenkeal 1905–1951’ , in de *Subjectieve Atlas van Fryslân*.
- Kadaster, kadastrale leggerartikelen Fols gare.

Ridderdijk 8, Hartwerd

- Tresoar, toegangsnr. 30–44, Burgerlijke Stand Wymbritseradeel, inv.nr. 1005, Geboorteregister 1818.
- Tresoar, toegangsnr. 30–12, Burgerlijke Stand Franeker, inv.nr. 3018, Overlijdensregister 1879.
- Tresoar, toegangsnr. 26, Notarieel Archief, inv.nr. 041046, Minuut–akten 1852, akte 00151 van notaris Gijsbertus Schot.
- Kadaster, kadastrale leggerartikelen Burgwerd (BWD02), legger 194, 431, 456, 644.

Ottenbuursterlaan 1, Zurich

- ‘Brand,’ *NRC Handelsblad*, 17 juli 1989.
- ‘Zurich,’ *Nederlands dagblad*, 18 juli 1989.
- ‘Kinderen steken boerderij in brand,’ *Leeuwarder courant*, 17 juli 1989.

Groot Tinga 1, Sneek

- ‘Ruim honderd jaar oude gebouw is sta in de weg in uitbreidingsplan,’ *Sneeker Nieuwsblad*, 13 mei 1971.
- ‘Exit Tinga - Great en Lyts’ *Sneeker Nieuwsblad*, 22 juni 1972.

Hartwerdervaart 1, Bolsward

- ‘Gemeentesecretaris D. Sandstra 40 jaar in overheidsdienst; boerderij Wijbrandi aangekocht,’ *Bolswards Nieuwsblad*, 22 mei 1964.
- Kadaster, diverse kadastrale leggerartikelen gemeente Bolsward.

Bolswarderweg 4, Exmorra

- Kadaster, diverse kadastrale leggerartikelen van de kadastrale gemeente Tjerkwerd.
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de gemeente Wonseradeel 1923–2010, bouwarchief 1923, inv.nr. 2112, Gedeeltelijke verbouwing van een boerderij.

Baenspaed 18, Workum

- ‘De sate “Tomas Hof” te Warkum’ door Museum Warkums Erfskip, <http://www.warkumserfskip.nl/id70.htm>
- Gemeentearchief Súdwest-Fryslân, Archief van de gemeente Wonseradeel 1923–2010, bouwarchief 1959, inv.nr. 1111, Verbouw van een boerderij.
- ‘Thomashof’ <https://workum.nl/activiteit/thomashof/>
- Kadaster, diverse kadastrale leggerartikelen gemeente Workum.

Pasfeardyk 6, Loënga

- ‘Boerderijbrand,’ *Sneeker Nieuwsblad*, 5 oktober 1938
- ‘Het Nieuwe Pasveer,’ *Sneeker Nieuwsblad*, 15 oktober 1938
- ‘Het bezoek van minister Dekkers aan Sneek,’ *Bolswards Nieuwsblad*, 30 mei 1936
- ‘De Nieuwe O.B.W Boerderij “Pasveer” ,’ *Sneeker Nieuwsblad*, 29 april 1939
- ‘Het bezoek van minister Deckers,’ *Sneeker Nieuwsblad*, 27 mei 1936
- ‘Zate “Pasveer” te Loënga,’ Inventaris van het archief van het Old Burger Weeshuis te Sneek, Gemeentearchief Súdwest-Fryslân
- Bouwtekening van de O.B.W boerderij te Loënga, Fries Scheepvaart Museum

Foto’ s van andere verdwenen boerderijen in Súdwest-Fryslân

- ‘Leegstaande boerderij door brand verwoest,’ *Leeuwarder Courant*, 12 juni 1972
- ‘Brand verwoest zeilschool bij Galamadammen,’ *Leeuwarder Courant*, 13 december 1985.
- Kadaster, diverse kadastrale leggerartikelen kadastrale gemeente Tjerkwerd
- Kadaster, diverse kadastrale leggerartikelen kadastrale gemeente Burgwerd

